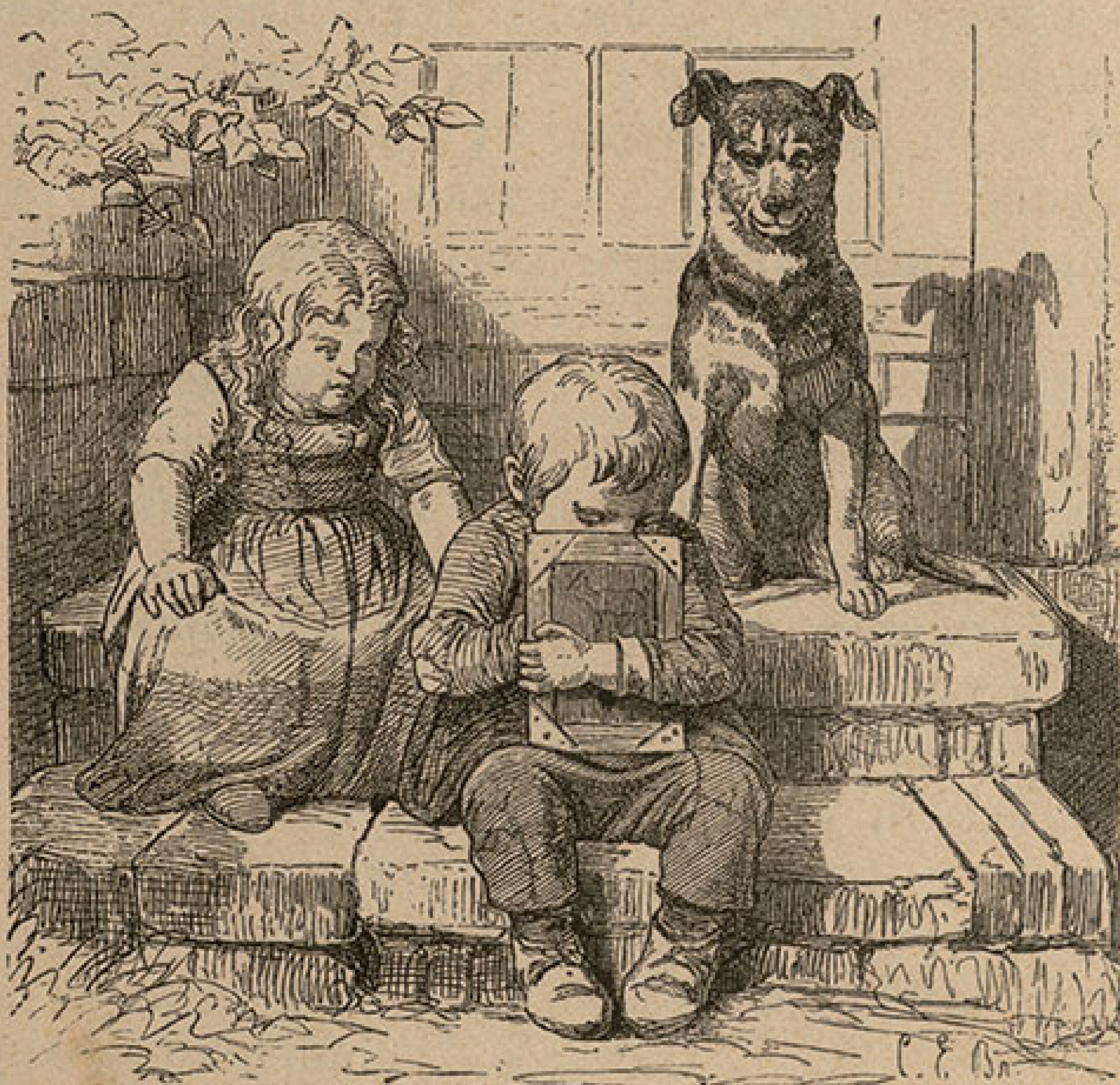

Н Е Б Е Н

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. X

1889.

ОВО МОРА ДА ЈЕ НЕШТО ВАЖНО.

та то Стефко на таблци
Црта или пише,
Кад већ тако нази јако —
Чисто и не дише!?

Мора да је нешто важно
Кад и мала Вида
Са тог посла Стефковога
Очију не скида.

Мора да је нешто лепо
И да много вреди
Кад и Кастор, старо нето,
У тај пос'о гледи.

КРЕСИВО.

Прича од Андерсена.

Друмом иде неки војник као да машира, један два! Један два! На леђи је носио трубу а на левој страни сабљу, јер је био у боју па сад се кући враћа. На друму сретне он неку вештицу, а била је страшно гадна, доња јој је усна висила скоро до појаса. Она му назове: „добро вече, војниче! Ала имаш дивну сабљу и велику трубу. Ти си баш прави војник! Сад само да ти је још новаца, па би онда био са свим на свом месту.“

„А вала, стара вештице!“ рече војник.

„Видиш оно велико дрво тамо,“ рече му она, и показа му дрво, које јој је с леве стране стајало. „То је дрво изнутра сасвим шупље. Кад би се ти сасвим на врх попео, видео би једну руну, кроз коју можеш доћи сасвим до дна дрвета. Ја ћу ти везати једно уже око паса, да те могу извући одмах, чим ти узвичеш.“

„Па шта ћу ја тамо доле?“ запита војник.

„Да донесеш новаца!“ рече му вештица. „Али прво мораш знати, да ћеш се чим дођеш доле, наћи у једном великом ходнику, у њему је видно, јер сто ламапа горе. Тада ћеш опазити троја врата. Кључ је онде, па их можеш сва отворити. Чим уђеш у прву собу, наћићеш на сред собе један ковчег, а на њему једно псето, које има такве очи као две зделице, али се зато немој ништа бринутти! Ја ћу ти дати једну плаву кецељу, коју ћеш на поду раширити; затим брзо узми псето са ковчега па га мети на моју кецељу, па онда отвори ков-

чег и узми новаца колико год хоћеш. Ту је сам чист бакар. А ако већма волиш сребра, а ти отвори побочна врата; тамо опет на ковчегу лежи псето, у кога су очи тако велике, као два камена у млину; али се не брини ни за то, већ узми псето и мети га на моју кецељу па узми новаца колико год хоћеш. А ако хоћеш злата, можеш и тога имати колико год можеш носити, само уђи у трећу собу. И ту на ковчегу седи псето које има тако велике очи, као две велике куле. Шта велиш, је л' то псето?! Али се ништа не брини, већ га метни на моју кецељу, па узми злата, колико год ти срце иште.“

„То баш није рђаво!“ рече војник. „Па шта ћу ја онда теби дати, стара вештице! Јер мислим, да би и ти штогод хтела.“

„Не,“ одговори вештица, „ни једне ми потуре не треба! Само да ми изнесеш кресиво, које је моја баба заборавила, кад је последњи пут доле била!“

„Добро“, одговори војник, „дед, везуј ми уже око паса.“

„Ево ти га,“ одговори баба, „а ево ти и моје плаве кецеље.“

Тада се војник успужа горе на дрво, за тим се спусти кроз руну и нађе се, као што му је баба казала, у једном великом ходнику, у којем је сто ламапа горело.

Он отвори прва врата. А јој тужан! Ту седи псето са очима као две зделице и избуљи те очи у њега.

„Ти си баш неко лепо псето,“ рече војник, па га метне на кецељу и узме толико бакра, колико је је год могао понети, затим закључа ковчег, метне псето опет горе и оде

у другу собу. Ух, до врага, ал ту седи псето са очима као камење у млину.

„Немој ме тако страшно погледати!“ рече војник, „јер могу те заболети очи!“ и метне псето на бабину кецељу; ал кад опази оно силно сребро, баци сав бакар и напуни све џепове и трубу са самим сребром. За тим уђе у трећу собу. Но ту је било тек страшно! Псето је имало за цело очи као две куле, а те је оно обртало овамо онамо као два точка.

„Добро вече!“ рече војник и ухвати се за врата, јер није никад видео тако псето као што је било ово; пошто га је дуго посматрао, помисли у себи: „доста је већ!“ и подигне псето и метне га на под и отвори ковчег. Ух! шта је ту било злата, могао би купити цео свет. Сад баци војник све сребро, и накупи злата, шта год је више могао. Е сад је богат човек! псето метне опет на ковчег, закључа врата и повиче кроз дрво:

„Дед вуци ме стара вештицо!“

„Јеси ли узео кресиво?“ запита га баба.

„Збиља“, рече војник, „сасвим сам заборавио“, и оде и узме кресиво. Баба га извуче горе а он опет стане на друм, само што је сад био пун претоварен златом.

„А шта ћеш ти с тим кресивом?“ запита војник.

„То се тебе ништа не тиче!“ рече вештица, „ти си добио твој новац, а мени дај моје кресиво.“

„Шта!“ рече војник, „или ми реци или ћу ти сад са овом мојом сабљом одрубити главу.“

„Нећу“ одговори вештица.

Војник извуче сабљу и одрубиле јој главу. Она где пала ту и остала, а он веже у њену кецељу злато,

метне је на леђа, кресиво стави у шпаг на хајд у варош.

Варош је била лепа, он сврне у најлепшу гостионицу; заисте најбоља јела, јер је сад био богат, као нико други на свету. Али сутра дан наручи он таке хаљине, какве нико није имао у вароши. Сад постаде од простог војника велики господин, пак је и говорио само о великој господи; и њему су приповедали о краљу и како краљ има кћер, какве нема у целом свету.

„Где се може видети краљева кћи?“ запита војник.

„Њу не може нико видети;“ био је одговор. Јер она станује у једном великом бакарном замку, а око њега су саме куле и зидови. Нико не може к њој доћи осим краља, јер је неки пророк прорекао да ће се краљева кћи удати за простог војника, а то краљ не може да трпи.

„Ала би је ја волео видети! рече војник, та зар се не може допунтење добити?“

По тад је наш војник живео као дембел, ишао је редовно у позориште, и у краљеву башту, и давао је сиротињи новаца и то је и било поштено од њега. Он је био богат те је с тога стекао многе пријатеље, који су га сви хвалили, а то је њему и годило. Пошто је тако из дана у дан само трошио, то му на послетку остану само још два фенига те је морао напустити ону собу, у којој је становао, и узме једну малу собицу на тавану. Чизме своје сам је зашивао, а пријатељи му окренуше леђа.

Било је то једног сасвим тамног вечера, а он није могао купити свеће; тада се сети да се нека светлост мора налазити у кресиву, које је он од доле донео. Узме кресиво

и стане ударати, али чим почеше варнице искакати, врата се отворе и псето са очима као две „зделице“ искочи пред њега и рече: „шта заповедате, господару?“

„Шта је то!“ рече војник, „то је неко смешно кресиво, кад ја помоћу његовом могу добити, што хоћу! Дед ми набави много новаца“ рече он псету и псета одмах вестане, а мало затим ево га натраг са једном кесом пуном злата у усти.

Сад је знао војник, какво је то кресиво. Удари једаред а оно дође псето, које је лежало на бакару; удари други пут, дође псето које је лежало на сребру; удари трећи пут, а оно дође псето, које је лежало на злату.

Сад се повуче војник опет у сјајну и велику собу и сад му се опет вратише пријатељи и ценили су га опет, као и пре.

Сад је опет помишљао на принцезу, коју није могао видети! Мора бити да је врло лепа, тако се бар говори, али која вајда, кад је нико не може видети. Па зар је баш ни ја не могу видети? — Где је само моје кресиво? Удари у кресиво и гле псето са два ока као зделице, искочи пред њега

„Баш је по ноћи“ рече војник. „а ја би баш волео видети ту принцезу, ма само на једно око!“

Псето изађе одмах, и пре него што је војник могао и помислити донесе принцезу пред њега. Она је седела и спавала на псету, и била је тако лепа, да није ни посумњао е је то зацело принцеза. Војник се није могао уздржати, а да је не пољуби, та за бога војник је не боји се тај никога. Псето однесе принцезу опет натраг; када је свануло и краљ и краљица до-ручковали су са принцезом, тада ће

рећи принцеза, како је снила чудноват сан о неком псету и о неком војнику. Како је на псету јашила и да ју је војник пољубио.

„Но лепа ствар!“ рече краљица.

Друге ноћи морала је једна дворска дама код постеље принцезе стражарити, да види, да ли је заиста сан или што друго.

Војник је једва чекао, да опет види принцезу и псето опет дође и донесе је. Дворска дама пак оде брзо за њим. Чим је опазила, да је принцеза у једној великој кући нестала, помисли у себи: „Сад знам, где је она“ и нацрта велики крст на врати са парче креде. Затим отиде кући и легне опет, а псето понесе принцезу натраг, али кад виде, да је на врати, где војник станује крст нацртан, узме и оно креду и начини по целој вароши на сваки врати крстове. Тако сутра нису се могли наћи права врата јер су на свима били крстови.

Рано у јутру дође краљ и краљица, стара дворска дама и сви официри, да виде, где је била принцеза.

Овде је била! рећи ће краљ, када је прва врата са крстом опазио.

„А није, онде је била мој драги мужу!“ рече краљица, када је друга врата са крстом опазила.

„Онде је, онде је!“, повичу сви, јер су на свима вратима били крстови, и тада увидеше, да је све узалудно.

Али је краљица била одвећ мудра жена. Она узме свој сребрни ножић па одреже једно парче свиле, сашије једну кесицу, напуни је са мекињама, па је веже принцези на леђа а затим пробуши доле на кесирупу, тако да ће се мекиње целог пута принцезиног просипати.

Ноћу дође опет псето по принцезу, узме је на леђа и однесе је

к војнику, који ју је тако волео да је често помислио: „еј да сам ја одкуд принц па да је могу за жену узети!“

Псето није опазило како се мекниће целог пута просипале све до прозора војникових.

У јутру увиде краљ и краљица, где им је кћи била, те одмах даду војника ухватити и у тавницу бацити.

Онде је чамио сиромах. Ах, ала је у тамници дуго време, а поред тога су још говорили: „сутра ћеш већ висити на вешалима“. То зацело није било пријатно чути, а уз то кресиво је заборавио собом понети.

У јутру виде он кроз прозор, како силан свет врви, да види, како ће њега обесити. Слушао је људе и гледао је како су солдати измаширали. Међу тим прође и један чизмарски шегрт поред његовог прозора; трчао је тако јако, да му се кецеља подигла и у војников прозор ударила.

„Хеј, чуј мало! ти се не мораш баш тако журити“, рећи ће му војник, „јер се напољу неће ништа догодити, док мене не изведу. Него би ли био тако добар, па да отрчиш мојој кући, па да ми донесеш моје кресиво, а ја ћу ти зато дати неколико гроша. Али само трчи и немој никад стати.“ Шегрт је дабогме волео гроше па отрчи што је живље могао по кресиво, и донесе га војнику, — — и сад ће мо чути шта се догодило.

Иза вароши су подигнута велика вешала, околу су стајали војни-

ци, хиљадама људи, краљ и краљица су седели на светлом престолу преко од судија и саветника.

Већ је војник стајао на стеницама и већ му хтедоше и уже натаћи на врат, а он замоли да му се још последња жеља испуни, а та се обично сваком кривцу даје он их замоли, да му допусте, да једну лулу понуши, јер неће више у своме животу пушити.

Краљ му није хтео то одбити; и он узме кресиво и удари једанпут, двапут, трипут. Гле, одједаред се створише сва три псета пред њим, и оно са очима као две здељице, и она са очима као два млинска камена и оно са очима као две куле.

„Помозите ми“, повиче он, „да не будем обешен“ А пси скочише као лавови на судије, па на саветнике па их све доле побацаше.

„Ја га нећу обесити“, повиче краљ, али највеће псето зграби и њега и краљицу те их баци доле као и остале. Тада се поплаше војници и сав свет повиче „Драги војниче, ти нам буди краљ а принцеза нека ти буде жена!“

За тим га посаде на краљевски престол, а сва три пса су играла око њега и викали „живио!“ Младићи су жвиждали у прсте а војници су му одавали почасти. И принцеза дође из замка и постане краљица, а то јој се баш и допадало. Сватови су трајали 8 дана, а и пси су седели сви за асталом. Војник и принцеза су после сретно живели. Ето вам приче о кресиву.

Радоица.

ОВЕЈАНА ЗРНИЦА.

Лице лепо и чисто свакоме је драго;
 Срце лепо и чисто највеће је благо.
Ј. С. Поповић.

У добру је лако јунак бити;
 На муци се познају јунаци.
П. П. Његуш.

Част и брука живе до вијека.
П. П. Његуш.

Иза туче ведрије је небо;
 Иза муке бистрија је душа;
 Иза плача веселије појеш.
П. П. Његуш.

Где се може захтевати, не треба
 молити, а где је могуће управ стојати,
 не треба се гибати.
Д. Аврамовић.

Ко сам мисли да се више не може
 поправити, томе нема помоћи.
Д. Аврамовић.

ЗАВЕШТАЈ.

Стар и богат Персијанац неки
 Међ три своја млада сина
 Све имаће своје — и благослов
 Делио је; подједнако свима.
 „Јоште нешто,“ — говораше стари —
 „Ове овде што видите ствари,
 Онај од вас задобиће и то
 Ко учини дело племенито.“

Отпусти их да оду по свету
 Племениту да изврше сврху....
 И рок прође у брзome лету,
 А они се повратили беху.

Најстарији рече: „чујте мене:
 Повери ми човек непознати
 Без сведоцбе, ствари скупоцене,

И ја му их све поштено врати'.
 Да л' похвално бејаш урадио? —
 „К'о што треба и учинио си;“
 (Отац на то беше пресудио)
 „Друкче чинит' срама доприноси.
 Јер поштење и правичност
 То је наша лена дужност.
 Дело ј' твоје добро и честито
 Ал' не и племенито.“

Други рече: „ја на путу своме
 Видох дете несмотрено једно
 У језеро, где се вали леме,
 Са обале како паде бедно.
 Скочим за њим, и спасем га жива.

Све ће село тврдит' што казива'“.
 „Чинио си — рече отац — само
 Што, к'о људи за дужност имамо.“

А најмлађи рече: „бејаш
 Некоме се стаду приближав'о;
 Ту злотвора неког свог угледах
 Где је покрај провалије снав'о.
 Његов живот у мојој је власти....
 Приђем к њему и склоним одатле....“
 „О! — старина рече у радости
 Твоје дело најбоље је дакле.
 Зло ко чини — томе добра чинит'
 Значи бити усрдно племенит.“

Чачак 1889.

С немачког ц—в.

МРАВИ ЗЕМЉОДЕЛЦИ И МРАВИ СТОЧАРИ.

Главни научењак Дарвин много је изучавао живот и обичаје мрави, и ево шта пише о неким врстама њиховим:

У Тексасу има једна врста мрави, која као да се бави са земљоделством. Та врста мрави, већа од наших а суре боје, живи у калдрмисаним варошима, и стара се, као вредан земљоделац, за сваку прилику године. Гдегод се настане на место, које је изложено поплави, она гњездо своје обдолми купаством долмом од 15 до 20 и више палаца висине да ма да је земље потпунице сува у време када своје гњездо гради. На вршак куће гради улазак, а око долме у округу од 3—4 стопе чисти земљу од сваки камичака и од сваке травчице и углача је тако, да изгледа као калдрма. У том округу трпи само једну врсту траве, која роди семе на прилику ражи. Ту врсту траве ти мрави сами сеју и највећом пажњом негују, а сваку другу врсту траве погризу и тако оплеве. Кад семе сазре, мрави га брижљиво пожњу, унесу га са плевом заједно у варош, тамо га очисте од певе и оставе у житницу, а плеву избаце преко границе, око вароши почићеног места. За време јаки и трајни киша догађа се, да им жито закисне и у житницама, па оће

да проклија и да се поквари. У таким случајевима ти мрави првог леног дана изнесу све прокисло жито напоље, тамо га на сунцу осуше, избирају и однесу натраг у житнице сво здраво зрње, а проклијало и покварено побацају опет преко границе чистог места.

Још чудноватије звучи извештај природоиспитача *Лубока* о једној врсти мали жути мрави, који живе код нас у Европи. Та врста мрави опет као да сточари. Она у својим подземним гњездима држи и негује више врсти биљни ушију тако, како човек држи и негује домаћу стоку. Чаурице ти ушију, речени мрави држе преко зиме у својим гњездима, тамо их негују и чувају од сваке незгоде времена. У пролеће, како измиле уши из чаурица, мрави их пуштају напоље, да се настане на кишће и пунољке биљака у околини, а на тим биљкама тек потражују их опет мрави да из њихових тела посисају слабак сок, а да су им пристуначније, мрави до ти биљака граде јоште обавика подземне ходнике. То мравље газдовање — ако се сме тако назвати — тера се целог лета без прекида; а у јесен, месеца октобра, мрави покупе опет јаја ти ушију, унесу их у своја гњезда и тамо их чувају и негују до пролећа. („С.“)

ИЦА, МИЦА И КОЛИЦА.

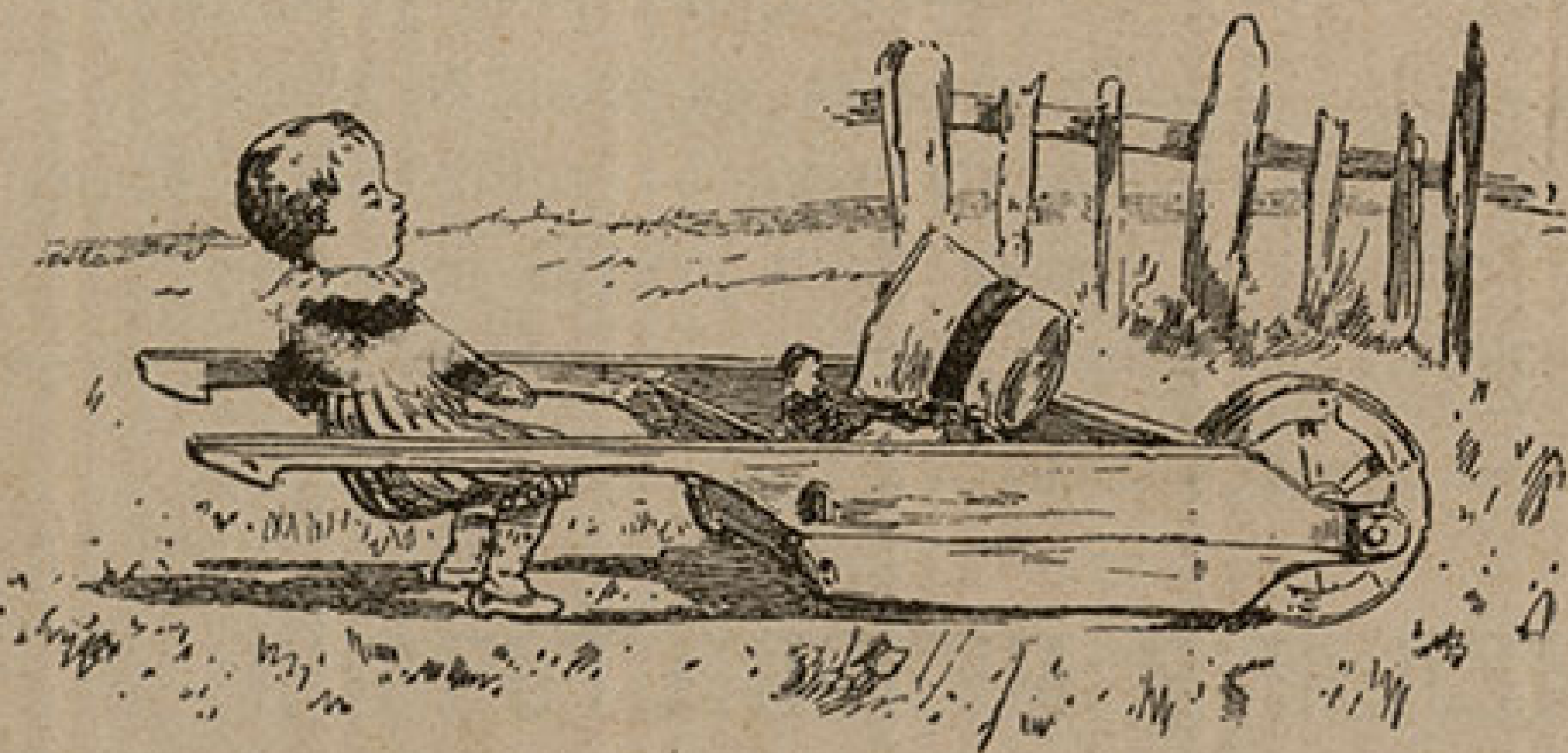

„Ала би се ја возала!“

Рекла мала Мица.

А Ица јој одговори:

„Па ено колица!“

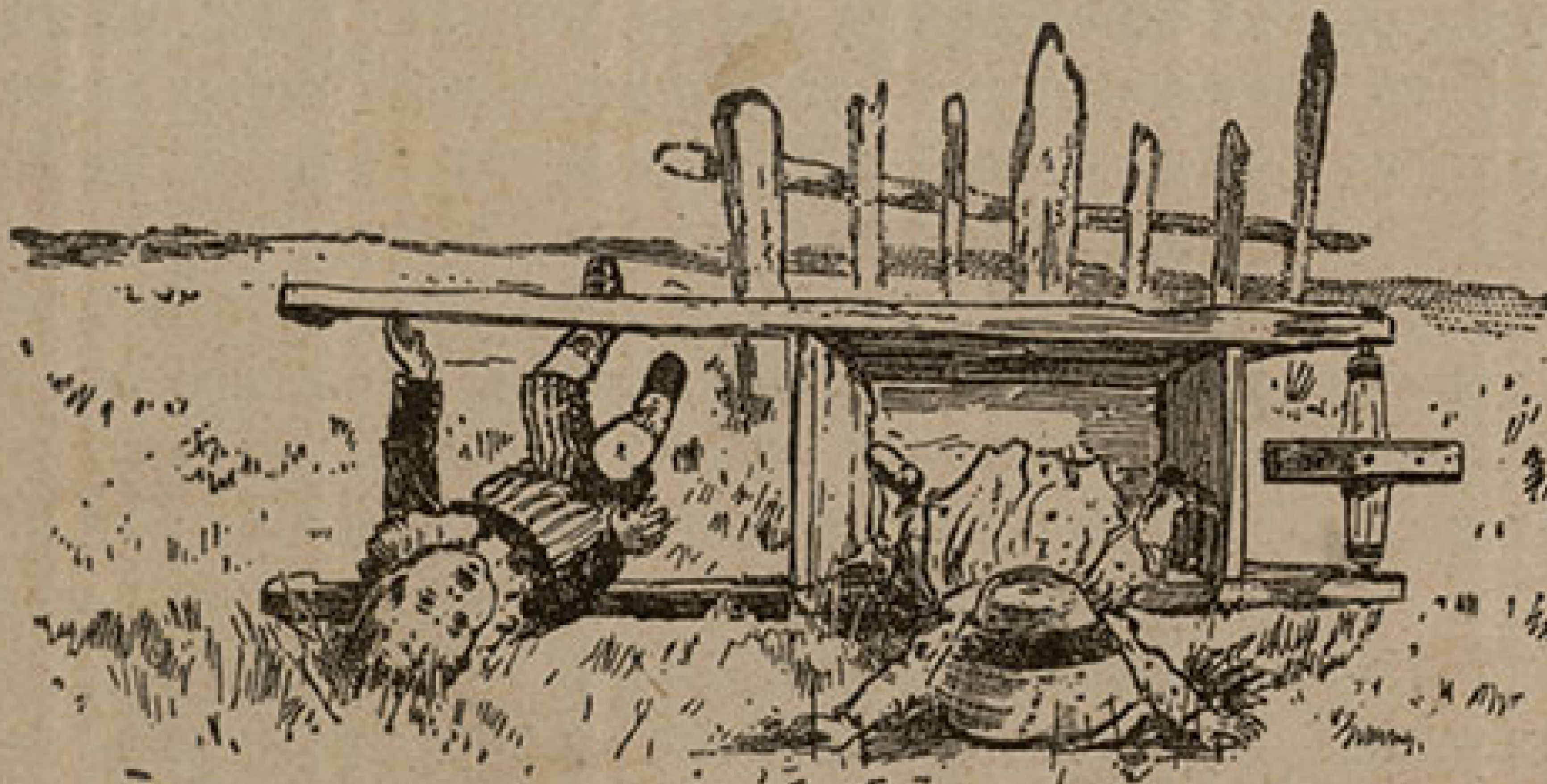

Брже боље посади се

Мица у колица.

Али ко ће да је вуче?

— Па, наравно, Ица.

Ал је невешт био Ица,

Изврн'о колица;

Па обоје, мали,

У сред блата пали.

Пали, па се дигли.

Али, пуни срама,

Хтели би да љагу

Сперу сузицама

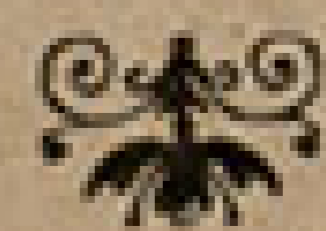

И не мисле да се теше, —

Нарави су здраво тврде.

Окрнули једно другом леђа

— Воле да се срде.

ВАЗДУХОПЛОВЦИ.

О х ала је лепо
Високо у зраку;
Овде близу сунца
У златном облаку.

Ако нас ко види,
Мора да се чуди.
Ми, ваздухопловци,
Баш смо сретни људи.

H.

Х Р А С Т.

Коме да уступимо првенство од свега шумског дрвећа?

Ту није лако учинити избор.

Лијено је дрво бор, лијена је и јела и оморика, лијена су им права, вита и висока стабла и зелено рухо, а што су слободнија, те се могу по вољи развијати, тим су још љепша.

Када су потпуно израсла, када им није одсјечена ни једна грана; онда се, када стоје појединце, указују у свој красоти својој.

Оморика има озго и оздо чак до земље на све стране опружено грање. Грање је то оздо најдуже, и готово се повија по земљи, па крача од чвора до

чвора, и тако се издиже зелена оморика као дивовска зелена купа, која се у врху сили у један изданак, шиљаст као какав грдан чувалдус.

Када оморика расте у чести, у коју не пробија сунце са својим зрацима, онда хоће да закржљави што нема сунца; дође јој се гране сасуше и силно јој се зелени грање што је близу врха, који се сунча.

Ако окрешеш омориком, оно ће остати танка као јаблан и још више ће да закржљави.

Јела није баш тако танка и вита а није ни тако честа као оморика али је још угледнија од оморике, јер јој је

иглено лишће пљоснато и свијетло, па се перасто повија по гранама, а кора јој се бијели па чисто блијешти.

Уз јелу и оморику — два сусједа и брата своја — изгледа бор као да је нешто неуредан. И у бора је стабло вито и високо, но грање му је нешто разбарушено.

Ма да је црнокорица како лијепа и ма да је лијепо погледати често оморје, ипак нам је око нешто незадовољно с овим правим, крутим облицама, некако нам боље годи оку ако је дрво обло, па му се грање меко повија и кружи; за то нам се боље и допада лиснато цвијеће. Погледај само засебице јелу или бор, па погледај једну лицу или букву, или брест или храст, па ћеш се на мах увјерити, како је велика разлика по облику.

Како ти меко, чисто њежно изгледа липа, а како круто и укочено оморика. Како ли снажно, како ли циновски и богато изгледа храст према кржљавом бору.

Када смо се тако изразили о лисном дрвећу о коме прво да поведемо ријеч? за кога ћемо рећи да је цар у шуми, или војвода међу толиким узрасним јунацима.

Ето где стоји пред нама буква, липа, брест и храст — све су то дивни стогодишњи грмови, један љепши од другога.

Но не ће нам бити ваљада тешко, да изберемо међу липом и буквом.

Са вита и права стабла, које диже поносно своју облу и округлу круну високо у вис, са глатке коре, са свјежег и свијетлог листа буква је лијепо дрво, и мркоцрвени лист у кржаве букве лијепо је стајаће рухо; али је липа умилнија, њежнија и умилатија. Ни у једног дрвета није лист тако густ као у липе. Липово лишће буји у пуним и све већим полукруглим пралевницама, који испупче читаву грађу од грана те се заокружи као какво зелено кубе,

Широко јасно зелено лишће, није тако глатко као буково или храстово, те отуд је у липе њежнији облик. Кроз лишће прониче жућкасти њежни цвијет у малим расутим китицама те још више уздиже липа љепоту лиснатог кубета. Па уз све то, како дивно мирише липа, и еједнемо ли у дебели хлад јој, чућемо како зуји и буји у лиснатом грању, као да зборе невидљиви дуси тајне зборе.

Погледамо ли мало изближе, оно ћемо опазити читав рој вриједних челица, које су се спустиле на мирисну лицу, те пирују и благују у медним круницама цвијета јој.

Ми смо слутили да је мирисна липа медено биље, да је рај свију чела, зоља и бубица; и ипак нас је пријатно изненадила та богато замедљана треза.

Пчеле су брзо готове са својим судом о липи. Њима је липа и најљепше и најмилије дрво у цијелој шуми, и пчеле јој долијећу са неколико сахата хода.

Но прије но што би и ми изrekli свој суд, ваља нам се обазријети и на онај поносити храст, који нам је још испрва пао тако јако у очи.

Ала је то снага! Врх му се поносито уздиже у вис и надмашује куд и камо кичицу бора и јаблана, а грање се тако силно разгранало у ширину, да му по ширини неима равна.

Није то вито пруће што га тјера јелово стабло, но је свака грана замашна, тако рећи за се дрво, дебело као човјек, а пружило се у ширини, мниш хоће да се рукује са најдаљим сусједом. Тако ти се уздиже у храста читава грађа грана, јаким и замашним, па чисто видиш и осјећаш снагу, којом то грање истиче и подупире хиљаде хиљада гранчица и небројене листове, високо у вис.

Све ти је то једро и чисто набрекло и задригло од животне снаге — то дебло, што је дебело неколико хвати, то чворновито раздалеко грање, та хранава

крута кора, тај чврсти чисто кожни лист.

Када се лист у лине повија по вјетру, када гране у бреза и жалосне врбе полијежу, а лист у тополе врло немирно дрхће — храст се још ни не миче. Тек бура га узбуди и пољуља му гране, па и онда када му зашкрипи силовито грање — стабло му стоји мирно и непомично као стијена. Муња може да опали храсту поједину грану, али никад не сатре муња цијелога храста; јер што је бог одредио да живи хиљаду година, то не гине тако лако.

Ова поузданост буди на све стране повјерења, она позива животиње, да се туде населе и настане.

Орао много бира, гдје ће да вије своје гнездо. Он тражи најрадије плочасте врхове стијена, куда не може скокнути ни сама дивокоза:

„Оро гнездо врх тимора вије,
Јер слободе у равници није“

а кад „притјера орла зла година“ да се насели и настани по шумама, које леже у равници, и је ли му ту добар изглед да ће имати стална лова; онда ће орао да вије своје гнездо у врх голема храста — но бира највишу грану — да му отуд орловско око стреља свуд у наоколо.

Када се тако и орао узда у храст, како да се не уздају у њ друге мање тигце. Оне гнезде и легу се на рашљастом храстовом грању и бог би их знао, каквих их врста нема ту; јер не само да их храстова круна чува и заклања од вјетра и непогоде, но их још ка томе и храни богато и изобилно. Ево да споменемо само неколике од тих многих врста животиња, што се мотају по храстовим рашљама, а наиме да споменемо: веверицу, сојку или крешталицу, бубу јелена и зољу шишарушу.

Што су по топтим земљама мајмуни то су у нас веверице, које као добри познаници и сусједи тица скакућу и витлају се по гранама дрвећа, веру се у

недоглед, чувају се и изводе „танце керевизе.“

Веверице су задовољне са сјемењем, а настане се и по брезовима, буквама и јелама — али заман, ипак је тек жир најслађи и најмаснији, па је веверици срце и душа да благује на храсту.

Но храст није „благодјејаније“ само за хитре веверице, његов је „благодјејанац“ и крешталица, што су јој силаја тако красна па црним и плавим порубом порубљена, а капица, на врх враголасте главе начочена, да јој боље доликује, када почне својим пјевањем да подражава другим шумским пјевачима.

Храст је узео на „храну и стан“ и највећу бубу, што је има у средњој Европи — бубу јелена, што се толи поноси својом горњом вилицом, која је налик јеленским рашљама.

А и онај лијепи лептир — храстова вјештица, што су му предња криоца зелена као зелена јабука, а задња сиво, нежно оперважена и он је изабрао храстов лист да буде „мека му колијевка“ за његову дјецу — малене гусенице. Са свиленим кончићима увија он храстов лист те прави ода њ колијевку, у коју полаже своју дјечицу. Стари стогодишњи је храст таман досио, да буде вјерна даја хиљади хиљада оваких одојчади, да их љуља и покрива дугим лишћем када пљусне киша, да паје бује, те да не захладне и да не озебу.

Ови што их поменисмо, па још многе друге птице, бубе, гусенице, мушице, зоље и црви, све су то облапорни погузијаши и гладни гости старога храста. Но има ту и двије врсте зоља, које тјерају на храсту користан занат, два вриједна табака што праве врло добру трешловину (твориво за чињене коже) а те су зоље шишаруша и бабуруша.

Шишаруша је нешто мања него обична мува, боје је сивомрке, па је чисто плеснива, има четири криоца, која су неједнака и жилицама испрекрштана; снесе

с прољећа једно јаје у дно оне чашице у којој лежи жир док је још млад, па на мјесто да постане жир, а оно се створи шишарка, која је пуна добре трешловине, којом се чини кожа. Овај је посао научила шишаруша од своје сестре бабуруше, само га је у нечем мало боље дотјерала.

Дочим шишаруша уме да прави трешлове кврге само од чашице жира, па том приликом храст увјек штетује по један жир, дотле је бабуруши довољан само један лист или и сама петељка, коју она убоде својом жаоком, па у тај убод положи јаје, а изнад тога полага испуни послије лепушкаста округла бабура. У бабури има готово више трешловине но у шишарци, с тога се и јаче траже, јер се употребљују и при бојењу. Измељеш ли бабуру на ситно, и помјешаш ли је са галицом, онда ћеш добити од тога цеђа добро црно мастило, и ето видиш, да се храст са својим гостима стара и за наше вриједне ђаке, и за све писаре и списатеље, који дрљају и пишу — не изузев ни нас који написасмо ову књигу. И ми а и сви људи, који требају мастила и коже, пали бисмо у велики гријех најцрње неблагодарности, када се не бисмо лијено захвалили честитом храсту и његовим вриједним помагачима и табаку и бојацији.

Но храст готови трешловине и без ове помоћи из свога племенитог сока и

прикупља је у кори, па се с тога храстова кора и употребљује за тресло, а та трешловина упија се и продире храсту и у дрво. Храстово дрво постане отуд врло тврдо, и боље траје на влажном зраку, у воду или у подводној земљи.

Храст нам даје најбоље дрво за градива, даје нам јаке греде и рогове, ступове и прагове, добре довратнике и укладнике. Вјештаци изрежу из храстова лијено покућство, дивна вјештачка оруђа и лијепе слике.

На храстове греде наслањају ступове моста, храстове греде ударају у темељ кућа, палата и цркава. Та ено су ограђени дивни мраморни Млеци са храстовим гредама, које су поударане у пијесак, тресет и лабаво морско дно. Из храстова стабла отешу ону велику катарку на морским бродовима, из кривих и чворновитих грана му граде бродовима ребра, а из дугих и дебелих храстова тестере оне јаке храстове даске, са којима обложе бродове као панциром тако јако и чврсто, да пркосе и најжешћој бури, пловећи са једнога краја свијета на други, и преносећи робу са једне обале на другу.

Истина, да се у шуми искупило много лијепог и красног дрвећа, али заман, храстови је грм најогромнији — и није узалуд речено, да је храст краљ дрвећа.

(Из „С. Л.“)

ГУШЧАР МАТА.

Гушчар Мата гуске чува
Да не оду куда даље.
У Мате је бич дугачак,
А кратко бичаље.

За то с' гуске и не боје
Од његова бичаљета. —
Ал од бича дугачкога
Чак и реп им затрешета.

ШТА ВАМ РАДИ МАЛИ ЈОНА?

Шта вам ради мали Јона?

„Ето вите, поји слона.“

Е, богами, баш је ваљан,

Баш је вредан!

А хоће ли слон да пије? —

„Неће! — Ваљда није жедан.“

Разнолије

(Дијаманаш.) У старо доба Индија је била једина земља из које се добијало драго камење. Тако је било до половине прошлог века и вредност индијског дра-

гог камења износила је до тога доба 500. милиона. После се ишло у Бразилију а данас они, који траже драго камење јуре листом у Африку. Год. 1867.

нашао је неки ловац нојева онде у једног детета повелики дијаманат, који је после продао за 3.000 форината. Није прошло ни две год. дана, а у јужној Африци је већ 10.000 Европљана који су нагрнули тамо да у тамошњим дијамантским пољима траже дијаманте. До данас је нађено дијаманта у вредности од више него 1000 милиона. Велики дијаманти имају своја имена. Гласовити дијаманат „Звезду Африке“ нашао је неки црнац и продао га за 4.000 фор. тај је после у Европи куњен за 115.000 фор. — Најлепши дијаманат на свету то је француски крунеки „Регенат.“ Њега су глачали две пуне године, и само за глачање плаћено је 75 000 фор. Он вреди шест милиона фор. — А која је вајда од њега? — Ни која.

(Река Мисисипи.) Река Мисисипи простире се преко деветнаест степена ширине, те тако протиче и кроз крајеве, где је хладно као у Норвешкој и кроз крајеве где је клима топла као у Шпанији. На обалама њеним расту и оне северне патушне јеле и брез, а расту под топлим небом и палме и неранце. Док северни део ове реке покрива дебео лед у исто време иста река тече на југу кроз само цвеће. Пут ове реке дугачак је 1100 миља.

(Да ти челична пера брзо не зарђају.) Ваља усути у чашу воде једну каф. кашику плаветна камена (Kupfer-

vitriol) да се ту раствори, па у тај раствор спустити челична пера, да ту постоје по сата, па их онда извадити и оставити да се полако осуше. На та пера после неће рђа лако наседати.

(Човекова плућа). У човековим плућима има преко 800 милијона сићушних мехурића у које при дисању ваздух улази. Зидове тих мехурића чини танана слузна кожица, а кад би сва та кожица уједно била и опружила се, могао би њоме покрити простор од преко 80 квадратних метара. Та би кожица била 54 пута већа, него што је цела спољашња кожа човекова.

(Влажан стан.) По здравље наше врло је опасно живети у влажним собама. Нове куће увек су неко време влажне, док се не исушу. Не уме свако да позна је су ли му собе влажне, је ли му се нова кућа толико исушила, да се у њу уселити сме. Сад ћемо вам казати како се ради, да се то позна, па ако ваши старији то још нису знали, могу од вас научити. Прво треба прозоре у соби затворити и руне закљукати, па онда у сваки собњи кут метнути јако испуљена креча, али тежину тога креча ваља најпре тачно измерити, — па тако нека креч постоји у соби 24 сата. После се тај креч дигне и опет измери, па ако сад буде за један постотак (перцент) тежи, знак је да су зидови још толико влажни, да се у тој соби не сме становати.

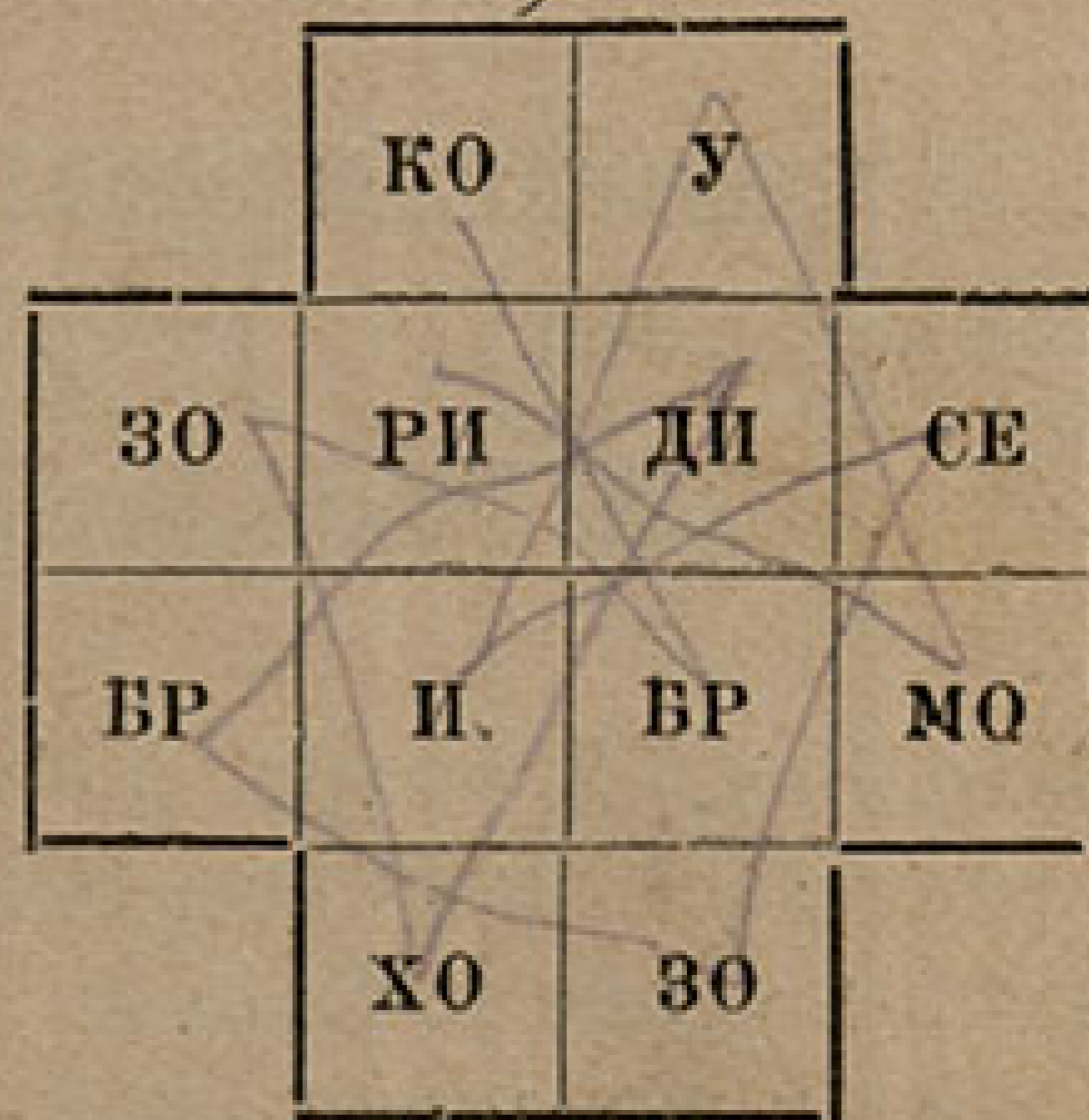
Даштања

1. За мању децу.

1., А. А. А. А. И. К. К. Л. Н. П. Р. Т. Т.
Од ових тринаест слова састави две речи, које да значе једно исто, само што је једна реч чиста српска а друга туђинска.

Љубица Д. Поповић.

2., (Коњички скок).

Тихомир Суботић.

БИО МОМ

II За одраслије.

3.,

А	А	А						
А	А	А						
А	А	А						
Б	Б	Б	Б	В	В	В	В	В
В	Д	Д	Д	Д	И	И	И	И
И	И	К	К	Н	Н	О	О	Р
			Р	Ћ	Ћ			
			Ц	Ц	Ц			
			Ц	У	У			

Писмена у квадратићима овог крста распореди тако, да ти у попречна три дугачка реда изађу три речи: 1. Једно презиме српско, 2., нешто, што каткад израсте на телу човековом, 3., опет презиме српско. Те исте три речи да се читају тим истим редом и у три дугачка реда од горе до доле.

4., (Шаливо шишање).
ГДЕ СЕ ЛЕБАЦ НАЧИЊЕ?

5.,

9				
		8		
	12			
		10	11	

Дођуни ове квадратиће са бројевима од 13 до 32, али тако да ти у сваком реду изађе евота: 100.

Решења и имена оних, који реше и на време уредивштву јаве, штампаће се у броју 19-ом.

РЕШЕЊА ДАШТАЊА

из броја 15-ог.

- 1., ПЕХАР. ЧАША.
- 2., ГРМ. ЦБУН.
- 3., СОМ. ШАРАН. МОРУНА.
- 4., Ако је ко луд не буди му друг.
- 5., У соби је био један старац, његова жена, њихов син са својом женом и с двоје деце, т. ј. с једним дечарцем и са једном девојчицом.
- 6., (Аришмогриф.) Лепосава. Лепо. Сава. Овас. Сава. Васа. Лав.

Стеван Гавриловић и Паја Г—ић у Горњем

Ковиљу, 1. 2. 3. 4. 5. — Катина Ђурић у Сомбору, 2. 3. 4. — Ј. Синобад Тодин у Книну, 3. 6. — Милета Ст. Новаковић уч. 4. разр. осн. шк. у Цариграду, 1. 2. 3. 4. 6. — Милан Николић гимназиста I. разр. у Београду, 6. — Душан Мркић уч. 4. разр. у Шиду, 2. 3. 4. 6. — Атанасија Ј. Шола у Трсту, 2. 3. 6. — Милена Коларовић у Ср. Карловцима, 2. 3. 4. 6. — Јулка и Олга Петровић, Бранко Славнић, Ђорђе Вујатовић ученици, Даринка пл. Бугарин реалкиња, сви из Сиска, 2. 3. 4. 5. 6. Душан Павлица ученик из Сиска, 2. 3. 4. 5. 6. — Данца Мартиновић ученица срп. више дев. шк. у В. Кикинди, 1. 2. 3. 4. 6. — Анђелија Милошевић, Мара Мркић, Јулка Гргеч у Вршцу, све. —

Решења даштања из бр. 14-ог накнадно су послали још: Богдан И. Јакшић у Багодани 1. 2. 4. 5. — Јеврем М. Ђорђевић гимназиста у Карловцу, 2. 5. — Јован Петровић ученик II. разр. у Врањеви, 1. 2. 4. — Милета Ст. Новаковић ученик 4. разр. осн. школе у Цариграду, 1. 2. 4. — Милица Бартулова, ученица 6. разр. у В. Кикинди, 1. — Душан Павлица ученик из Сиска, 1. 2. 5. — Јулка и Олга Петровић, Бранко С. внић, Ђорђе Вујатовић, Даринка плем. Бугарин, сви из Петриње, 1. 2. 5. —

НАША ПОШТИЦА.

(30.) М. у Б. Буди уверен да си ме са твојим писмом обрадовао. Поздрави и своје другове и владајте се онако, како обећавате.

(31.) „Важноћа од учења историје.“ По овоме чланку твом рекао би човек да ти знаш и латински и француски и енглески. Е лепо, лепо! Ал би било још лепше да си прво научио добро српски.

(32.) Ристи Тасићу у Враћи. Сliku си лепо нацртао; штета што си то радио оловком, те би скупо стало пречињавање, јер би морали најпре дати да се пером прертати. Покушај и сам што пером прертати, па ако буде као ово, радо ћу примити у „Невен“. — И песмице су ти приличне.

(33.) „Мојсије и ловар“. Слабо је обрађено. Од свију послати чланака ући ће само један.

(34.) Др. С. Вр. у Београд. Подесно за „Невен“ написан опис Београда, са погледом на историјску прошлост његову радо ћу примити.

(35.) „Огњена Марија“. Не свиди ми се за овај лист.

НОВИЈЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

послате уредништву на приказ.

Мала Споменица са 500-годишње славе у Крушевцу и миропомазања краља Александра у Жичи. (Са више слика). Написао А. Пајевић. (Цео чист приход књиге намењен је фонду дра Ђ. Натопшевића за удове и сирочад учитељску). У Н. Саду. 1889. Издање и штампа А. Пајевића. Цена 50 новч. или 1 дин.

Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn I. Jahrgang III. Heft. Redigirt und herausgegeben von Dr. Anton Herrmann. Budapest: 1889. Buchdruckerei Viktor Hornyansky. Preis des I. Jahrganges (1887—89. — 30—35 Bogen) 5 fl.

Општи земљопис за најстар. разр. нар.

САДРЖАЈ: Ово мора да је нешто важно, песма (са сликом) од У. — Кресиво. Прича од Андерсена, превео Радоица. — Овејана зрна. — Завештај, песма, с немачког ц—в. — Мрави земљоделци и мрави сточари. — Ица, Мица и колица, песма (са 5 слика). — Ваздухопловци, песма (са сликом) од К. — Храст. — Гушчар Мата, (са сликом). — Шта вам ради мали Јона? песма (са сликом). — Разнолије. — Даштања. — Решења даштања. — Наша пошtica. — Новије књиге.

Цена је „Невену“ за Аустро-Угарску: на читаву годину 4 фор., на пола године 2 фор. За Србију Црну Гору и за остале крајеве 10 динара или 5. фор. у банкама на читаву годину, односно 5 динара или 2 фор. 50 новч. на пола године. — Сиромашнијим ђацима и свима учитељима даваћемо „Невен“ за четврт цене јефтине т. ј. за три фор. годишње, 1 ф. 50 новч. на по год. — а за 75 новч. на три месеца. У Србији и другим земљама 7½ дин. годишње, 4 дин. на по год. — а 2 дин. за три месеца. — За Србију прима претплату књижара В. Валожича у Београду. — Рукописи и све што се односи на уредништво „Невена“ шаље се непосредно власнику и уреднику листа

Dr. Jovan J^{la} ^{oni} ^{ovi}ć Kamenica, Srem (Syrmien).

Штампарија А. Пајевића у Новом Саду.

школе. Са особитим обзиром на аустро-угарску монархију. (Треће прегледано и поправљ. издање.) Саставио Јов. Благојевић учит. У Сомбору 1890. Издање књижаре М. Каракашевића. Цена 36 новч. или 80 пара дин.

Летопис Матице Српске. Уређује А. Хаџић. Књига 158. (1889. свеска друга). У Н. Саду 1889. Српска штамп. др. Свет. Милетића. Цена 70 новч.

Песме Војисл. Ј. Илијћа. Београд 1889. Штампано у штампарији краљевине Србије. Цена 1.50 пара дин.

Бранич Српског језика. У славу г. Љубе Стојановића. Од Јов. Живановића. (Одштампано из „Кола“). У Београду 1889. У штампар. краљ. Србије. Цена (?).

Доситије. Излази у Београду недељом. Власник и одг. уредн. Милан Биљчевић. Цена 12 дин. на год. за Србију а за иноземство 16 дин.

Преображај школе и наставе (*Сувремена потреба*). Написао Васа Пелагић. Београд 1889. Штампарија народне радик. странке. Цена 50 дин. пара или 25 новч.

Рад и именик „Матице Српске“ год. 1888. (Рад главне скупштине, имена чланова и приложника, почасни чланови, чланова књижевног одељења, повереници и именик „Матице Српске“). У Новом Саду. Српска штампарија дра Светозара Милетића 1889.

Ратник. Лист за војне науке, новости и књижевност. Издаје главни ђенералштаб. Уредник Јов. Атанацковић. Књига XX. Свеска 5. У Београду 1889.

Ратник. Књига XXI. свеска 1.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић, (адреса: Dr. Jov. Jovanović Kamenica Srem (Syrmien). Издање и штампа А. Пајевића.